הניזקין שמין להן בעידית. אין ענין נזקין אצל גיטין אלא משום דתנא לעיל בהשולח[יא] מילי דתיקון העולם תנא ליה הכא וגבו פשוט דתנא בבבא בתרא ולא תנאה הכא במכילתין משום דאיירי התם במילי שטרות כילד נעשין תנא התם: **וכתובת אשה בזיבורית.** בגמ' מפרש טעמא משום דיותר ממה שהאיש רוצה ליטא האשה רוצה להנשא[ב] וקשה דלמאן דאמר כתובה דאורייתא דליף לה בפ' קמא דכתובות (דף י.) מכמוהר הבתולות שיהא זה כמוהר הבתולות ומוהר הבתולות כהן[ג] מדאורייתא דינה בעידית[ד] ואמאי הפקיעו חכמים דינה מהאי טעמא[ה] ור"מ נמי דאמר דינה בזיבונית קסבר כתובה דאורייתא בפ' אע"פ (כתובות דף טו:) וי"ל דטעמא דהפקיעו חכמים דינה כדאמר בגמ' (לקמן מט.) גבי בעל חוב שלא יהא אדם נחבט לחבירו שהיה נאה ויאמר אקפוץ ואלווהו הכי נמי אשה חכמים באשה שמא תקיצנו כדי שיגרשנה ותגבה כתובה[ו] וטעמא דיותר משהאיש רוצה ליטא האשה רוצה להנשא לא הוי אלא משום דלא תימא[ז] כמו שבעל חוב בזיבונית משום נעילת דלת אשה נמי משום הינא דתהא בזיבונית:

אין נפרעין מנכסים משועבדין כו'. ואע"ג דאמאן דאמריו[ח] שעבודא לאו דאורייתא מדאורייתא נמי אלא תיקון העולם לא גבי ממשעבדי ואפילו למ"ד שעבודא דאורייתא מכל מקום בע"ח דינו בזיבורית מן התורה[ט] מ"מ אי לאו משום תיקון העולם היה גובה אפילו ממשעבדי בזיבונית משום נעילת דלת להכי קאמר שפיר משום תיקון העולם: **אין נפרעין מנכסי יתומים כו'.** בבעל חוב ניחא דלא חיישינן לנעילת דלת כדאמרינן בגמרא (לקמן דף נ.) דלא מסיק מלוה אדעתיה דמית ליה אבל ניזקין דדינן מדאורייתא בעידית אין הפקיעו חכמים דינן משום יתומים ובגמרא אמר דמיתמי בזיבורית אפילו הן ניזקין ולרבא ניחא דמוקי לה כגון שהיתה עידית דניזק בזיבורית דמזיק כו' ולאביי ולמר זוטרא דפליגי עליה איכא למימר דסברי שעבודא לאו דאורייתא אי נמי לא פליג רבנן בין בעל חוב לנזקין:

אמר אביי לא צריכא אלא לר' ישמעאל דאמר מדאורייתא בדניזק כו'. הקשה ר"ת דהכא משמע לאביי דפליגי ר' ישמעאל ור' עקיבא אי שיימינן בדניזק או בדמזיק וכן תנא בהדיא לקמן וכפ' הכונס (ב"ק דף נט.) מוקי לאביי פלוגתייהו בגידון במשוייר שבו ורבא לפרש דאע"ג דפליגי אי שיימינן בדניזק או בדמזיק אי"מ משמע ליה לאביי דבגידון במשוייר שבו נמי פליגי מדקאמר ר"ע לא בא הכתוב משמע מתוך תשובתו שכך ר"ל לא בא הכתוב להחמיר על המזיק כמו שאמרת אלא[ו] לענין עידית לבד בא הכתוב ואי לא פליגי בגידון במשוייר שבו אלא בעידית לחודיה לא היה מחמיר ר' ישמעאל על המזיק בשום דבר טופי מר' עקיבא אלא אדרבה ר"ע דאמר בדמזיק שיימינן מחמיר טפי כמו שאפרש בסמוך ולהכי טעי טפי במילתיה דר' ישמעאל מדברי רבי עקיבא דקאמר ולר' ישמעאל אכל כחושה משלם שמנה[ז] דמתוך תשובתו של ר"ע משמע ששמע מרבי ישמעאל שבא הכתוב להחמיר על המזיק יותר ממה שהזיק כדפירשנו: **ורבי ישמעאל אכל שמנה כו'.** פירוש בשלמא אכל שמנה משלם שמנה אלא אכל כחושה אמאי משלם שמנה א"נ כדי פירושו כיון דבאכל שמנה אינו משלם אלא שמנה כמו שהזיקה ולא קנסינן ליה לשלם יותר ממה שהזיק אם כן כשאכל כחושה נמי לא לקנסיה לשלם שמנה:

כגון

[1] **במספר שני תבואות ימכר לך מתניתא דתניא בכור נוטל פי שנים בשדה החוזרת לאביו ביובל אמר אביי** [א]**נקטינן בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה ולא אמרן אלא דלא נחית אפירי אבל נחית אפירי מיגו דמשתעי דינא אפירי משתעי דינא אגופא:**

הדרן עלך השולח

הניזקין [2]**שמין להן בעידית** [ב]**ובעל חוב בבינונית** [ג]**וכתובת אשה בזיבורית** [ד]**ר"מ אומר אף כתובת אשה בבינונית** [ה]**אין נפרעין מנכסים משועבדים** [ו]**במקום שיש נכסי' בני חורין ואפילו הן זיבורית** [ז]**אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזיבורית** [ח]**אין מוציאין** [ט]**לאכילת פירות ולשבח קרקעות** [י]**ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדין מפני תיקון העולם** [יא]**והמוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם: גמ' מפני תיקון העולם דאורייתא היא דכתיב** [2]**מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם אמר אביי לא צריכא אלא לרבי ישמעאל** [יב]**דאמר מדאורייתא בדניזק שיימינן קמ"ל מפני תיקון העולם שיימינן בדמזיק מאי רבי ישמעאל** [יג]**דתניא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל רע"א לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו להקדש ולר' ישמעאל אכל שמנה משלם שמנה אכל כחושה משלם שמנה אמר רב אידי בר אבין הכא במאי עסקינן כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה אכל אי שמנה אכל דמשלם ליה** [יד]**ממיטב אמר רבא אילו ידעינן דכחושה אכל משלם כחושה השתא דלא ידעינן משלם שמנה המוציא מחברו עליו הראיה אלא אמר רב אחא בר יעקב הכא**

במספר שני תבואות. וכשעת היובל משתעי דכתיב במספר שנים אחר היובל וגו' אלמא אין גוף הקרקע מכור אלא תבואות של כל שנה: **בכור נוטל כו' בשדה החוזרת לאביו ביובל.** כלומר בשדה המחוזרת לאחים מחמת שמכרה אביהן דאי דחזרה בחיי האב פשיטא ואשמועינן דגוף הקרקע לא היה קנוי לנוקח והוה ליה מוחזק לאביו לפני מותו דאי כקנין הגוף דמי הוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל ראוי דכתיב (דברים כא) בכל אשר ימצא לו במוחזק בידו: **צריך הרשאה.** מאשתו אם בא לדון עם שום אדם בגוף הקרקע דאי ליכא הרשאה מצי א"ל לאו בעל דבריס בידי את דקנין פירות לאו כקנין הגוף הוא: **דלא נחית.** לדון לפירא שאין לו לדון עמו כלום בפירות שאין לו טענה עם אותו האיש בפירות בלבד:

הדרן עלך השולח

הניזקין שמין להן. נזקן נזקן: **בעידית.** שבנכסי המזיק שנוח לו לאדם לגבות מעטו מקרקע עידית ולא לגבות הרבה מזיבורית. וכולהו מפני תיקון העולם כדמפרש בגמ': **אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות.** הגוזל שדה ומכרה לאחר וזרעה ונמחה ועשתה פירות ובא גזל וגבאה עם פירותיה מן הלוקח ואינו משלם ללוקח כי אם היציאה מחוץ הלוקח על המוכר וגובה דמי הקרקע מנכסים משועבדים שמכרה לו באחריות וכתב לו שטר מכירה והרי היא מלוה בשטר ואת הפירות מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים ובגמ'[יא] מפרש טעמא. וכן לשבח קרקעות אם הסביחה הלוקח בנטיעת אילנות או טייחה בזבל ודיירה: **והמוצא מציאה.** ומחזירה ובעלים אומרים שלא החזיר כולה לא ישבע: **מפני תיקון העולם.** [יב]אלהו קאי: **גמ' דניזק שיימינן.** מדאורייתא אם היתה זיבורית של מזיק בעידית של ניזק אינו מגבהו אלא מזיבורית אלו: **קמשמע לן.** מדרבנן מפני תיקון העולם שיהו נזהרין מלהזיק דבמזיק שיימינן: **מיטב שדהו.** של ניזק. השתא משמע שאם שילם בעירו ואכלה ערוגה של בית סאה בשדה חבירו שמין ערוגה יפה שבכל שדה הניזק ונותן לו דמיה ואפילו היתה זו כחושה ולקמן פריך אכל כחושה משלם שמנה: **לא בא הכתוב.** להחמיר עליו לשלם יותר ממה שהזיק: **אלא לגבות לנזקין.** שיעור דמי נזקו כמות שהוא: **מן העידית.** שאם אין לו מעות וראוה לפרוע לו קרקע בשומא צריך ליתן לו מקרקע מעולה אלו: **וקו וחומר להקדש.** לקמן[יד] מפרש: **אכל כחושה משלם שמנה.** בתמיה: **ערוגה בין הערוגות.** והיו בהן כחושות ושמנות מעורבות זו אצל זו: **ולא ידעינן.** איזו: **המוצא מחברו עליו הראיה.** עליו להביא עדים לברר את הספק. ודאורייתא היא בבבא קמא (דף מו:) מי בעל דבריס יגש אליהם (שמות כד) יגיש ראיה אליהם: הכא

ממיטב, דאתיא תחת נתינה ישלם כסף. תוס' כתובות י. ד"ה הואיל. ג. וכ"ת דמתני' כמ"ד דרבנן, והא. תוס' הש"ס. ד. מן העידית. והא דקאמר בגמ'. תוס' הש"ס. ה. אע"פ שהפקיעו חכמים כחה. תוס' הש"ס. ו. לדבר זה להחמיר עליו. תוס' הש"ס. ז. דלמא רע"ק נמי קאמר שאם אכל כחושה משלם מזיק נמי שמנה שבשדותיו. תוס' הש"ס.

רבי מאיר אומר אף כתובת אשה בבינונית אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים ב"ח אפילו הן זיבורית אין **נפרעין מנכסי יתומים אלא** מן הזיבורית. פי' אם אינו רוצה המזיק להגבותו מטלטלים דמי נזקו אלא קרקע מגבהו כשומת נזקו מן העידית שבנכסיו כדכתיב מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם ועידית היא הנאה שבכל קרקעותיו את כל נאות יעקב (איכה ב' ב') תרגומא ית כל עידית יעקב וכל מה שגובה בשומא גובה אלא שיותר אדם רוצה מעט עידית מהרבה זיבורית אבל אם רוצה להגבותו מטלטלין מגבהו ממה שהוא רוצה ואפילו סובין דאמרינן בפ' ארבעה אבות בנזקין (ב"ק ז.) כסף ישיב ואפילו שוה כסף ואפילו סובין וזהו במטלטלין אבל בקרקע נותן לו מן העידית והרשות ביד המזיק ליתן לו או קרקע או מטלטלין; **וב"ח בבינונית** פי' בדלית ליה זוזי אבל אי אית ליה זוזי לא מצי פטר נפשיה לא בקרקע ולא במטלטלין אלא בזוזי דדוקא גבי מזיק הוא דאקיל רחמנא ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין אבל גבי ב"ח עבד לוה לאיש מלוה כדכתבינן בכתובות בפ' הכותב (פו.) ובבבא בתרא בפ' המוכר בית כור עפר ואי לית ליה זוזי ואית ליה מטלטלין ה"נ דלא מצי מגבי ליה קרקע אבל (אית) [אי לית] ליה זוזי ולא מטלטלין מגבהו מן הקרקע ומן הבינונית; **וכתובת בזיבורית.** פי' כתובת אשה לא גביא אלא מן הקרקע ואי לא משכחא קרקע מפסדא ואפילו מיניה ולא אמרינן מיניה ואפילו מן גלימא דעל כתפיה אלא גבי ב"ח אבל אשה אין דינה אלא מן הקרקע ואפילו מיניה כדכתבינן בפ' הכותב וזיבורית

עין משפט נר מצוה

קסז א מיי' פ"ג מהל' שלוחין הלכה ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קכב סעיף ח [וכרב אלפס ב"ק פ"ט דף מ. וכרא"ש שם סימן כג]:

א ב מיי' פ"א מהל' מקי ממון הלכה [ב] ז ופ"ח הלכה י סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סימן שפט סעיף ב וסי' מיט סעי' ג:

ב ג מיי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קב סעיף ג:

ג ד מיי' שם הלכה ד ופט"ז מהל' אישות הלכה ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן ק סעיף כ:

ד ה מיי' פי"ח מהל' מלוה הלכה ג ופי"ט הלכה ב סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סימן קיג סעיף מ:

ה ו מיי' שם פי"ט ה"ג וש"מ מהל' מקי ממון הל' יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קח סעיף כא וסעיף יח וסי' מיט סעיף ג:

ו ז מיי' פכ"ג מהל' מלוה הל' ג ופ"ט מהל' גזילה הל' ה ז סמג שם וסי' עג טוש"ע ח"מ סימן קטו סעי' ג ומ' שעג סעי' ג:

ז ח מיי' פכ"ג מהל' מלוה הלכה ג ופי"ח מהל' אישות הל' יג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נג סעי' [כ] כא וסי' קיב סעי' ז:

ח ט מיי' פי"ג מהל' אבידה הלכה כ סמג עשין סד טוש"ע ח"מ סימן רסז סעיף מ:

תורה אור השלם

1. בְּמִסְפַּר שְׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֲמִיתֶךָ בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכֹּר לָךְ:
ויקרא כה טו

2. כִּי יַבְעֵר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם:
שמות כב ד

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וכתובת אשה בו'. וקשה דלמ"ד. עי' כתובות דף י ע"ש תד"ה הואיל:

פסקי רי"ד

אמר אביי נקטינן בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי כר"ל ולא אמרן אלא דליכא פירא אבל איכא פירא מיגו דמשתעי דינא אפירא משתעי נמי דינא אגופא:

סליק פירקא

הניזקין שמין להן בעידית וב"ח בבינונית וכתובת אשה בזיבורית

מסורת הש"ס

א) [עי' פרש"י עירובין ה.], ב) ב"מ עז:, ג) כתובות לה. ב"ק מ:, ד) [עי' פרש"י על זה לקמן נ:], ה) ערכין כב. [לקמן מט: כתובות קי.], ו) [עי' תוספות לקמן נ: ד"ה אין מוציאין], ז) ב"מ יד:, ח) [לקמן נא.], ט) [לקמן נ.], י) ב"ק ו: [כל הסוגיא עד תכלית] נט., יא) בב"ק שם הגירסא דמשלם שמינה וכצ"ל. רש"ש, יב) [לקמן נ:], יג) [עי' רש"ן], יד) [דף מט.], טו) מדף מ: ואילך, טז) [קדושין יג:], יז) [לקמן נ.],

מוסף רש"י

נקטינן. מסורת מאמותינו מנהג מרבותינו (עירובין ה.).

הדרן עלך השולח

אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין. לאמו לקומות לאיגליי ולמימר מיניה גבי שהיי יש לך מקום (לקמן נ.). **והמוצא מציאה לא ישבע מפני תקון העולם.** לאם כן אמיך לה ואזיל (לקמן נא:). מיטב שדהו של ניזק. שאם אכלה ערוגה בשדהו שמין ערוגה משומאת של ניזק כמה יפה עכשיו עם פירותיה וכמה תהא יפה בלא פירות ונותן לו (ב"ק ו:). **לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העדיית.** של מזיק, דשמין ערוגה של ניזק לפי מה שהיא ואם מזיק בא ליתן לו קרקע בדמי נזקו נותן לו מיטב שדותיו שוה לוחן דמים (שם) אומה שומת שמנו ב"ד מאה לו מאתים, ונבה קרקע במאה לו מאתים מן העדית שבנכסיו (שם נט.). וקפדין ור' ישמעאל אכל ערוגה שמנה ולאי דין הוא שמשלם שמנה, אכל כחושה מי משלם שמנה, בתמיה (שם ו:). כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות. ויש שם ערוגות שמנות וטעונות פירות הרבה, וכחושות וטעונות מעט, ולא ידעינן הך ערוגה הנאכלת מהי מהו (שם). **השתא דלא ידעינן משלם שמנה.** בתמיה, הא ניזק הוא מוציא מחמיהו ועליו הראיה (שם). **אלא אמר רב אחא בר יעקב.** מודה ר' ישמעאל דלא משלם אלא דמי ערוגה לפי מה שהיא, והא פליג כגון שהיתה עדית דניזק מיכורית דמזיק (שם).

מוסף תוספות

א. א"כ כיון דמאונס גמרינן לה. רשב"ם. ב. כדנפקא לן בריש ב"ק (ה.) וכולן כאבות לשלם

הכא במאי עסקינן [א]**כגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק** ור' ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ור"ע סבר [ב]בדמזיק שיימינן מ"ט דרבי ישמעאל נאמרה [1]שדה למטה ונאמרה [1]שדה למעלה מה שדה האמורה למעלה דניזק אף שדה האמורה למטה דניזק ור"ע סבר מיטב שדהו ישלם דהאיך דקא משלם ור' ישמעאל אהני גז"ש ואהני קרא אהני גז"ש לכדאמרן אהני קרא דאי אית ליה למזיק עידית וזיבורית וזיבורית דידיה לא שויא כעידית דניזק דמשלם ליה ממיטב[פ] רע"א לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו להקדש מאי ק"ו להקדש אילימא דנגחיה תורא דידן לתורא דהקדש [2]שור רעהו אמר רחמנא [3]ולא שור של הקדש אלא לאומר הרי עלי מנה לבדק הבית דאתי גזבר ושקיל מעידית לא יהא אלא בעל חוב ובעל חוב דינו בבינונית וכ"ת קסבר ר"ע בעל חוב שקיל בעידית כניזקין איכא למיפרך מה לבעל חוב שכן יפה כחו בניזקין תאמר בהקדש שכן הורע כחו בניזקין לעולם דנגחיה תורא דידן לתורא דהקדש ור"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא [ג]דתניא ר"ש בן מנסיא אומר שור של הקדש שנגח לשור של הדיוט פטור ושל הדיוט שנגח לשור של הקדש בין תם ובין מועד משלם נזק שלם אי הכי ממאי דבעידית דניזק כזיבורית דמזיק פליגי דלמא דכ"ע בדניזק שיימינן והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמיפלגי דר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא ור' ישמעאל סבר לה כרבנן א"כ מאי לא בא הכתוב ועוד מאי ק"ו להקדש ועוד הא אמר רב אשי

תניא

כגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק. ואיפכא לא מצי למימר[א] דכ"ע מודו דאינו נותן אלא מעידית שיש לו ואינו חייב לקנות[ב] כדאמרינן בפ"ק דבבא קמא (דף ז:) אין לו אלא זיבורית כולן גוזין מן הזיבורית ומיהו אי בשל עולם הן שמין[ד] לר"ע הוה מצי למימר כגון דאית ליה למזיק עידית ביצונית וזיבורית וזיבורית דידיה כעידית דעלמא ועידית דידיה כעידית דניזק[ג] ואפילו למאן דאמר בשלו הן שמין הוה מצי למימר דאיכא ביניייהו כגון דעידית דמזיק כזיבורית דניזק[ד] דלמ"ד[ה] אי כסף אי מיטב משלם כסף לר' ישמעאל ולר"ע משלם מיטב שלו[ה]: **שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש.** תימה אמאי לא מוקי לה בשן ורגל שהזיק את ההקדש דהתם לא כתיב דעהו ומקרן ליכא למילף[1] שכן אינה מועדת מתחילתה וגזירה שוה[ו] דתתם נתינה ישלם כסף[ז] לא נתקבלה אלא לענין מיטב דוקא ולא לענין תשלומין דאי לכל מילי מ"מ נפטרו כולהו ברשות הרבים וכלים ושור פסולי המוקדשים וטמון וי"ל כיון דכתיב רעהו תו ליכא למילף מיטב בשן ורגל שהזיק את ההקדש מק"ו דהדיוט דליכא למיפרך מה להדיוט שכן יפה כחו לענין קרן וכה"ג פריך בסמוך שכן יפה כחו בניזקין וכי קאמר אלא באומר הרי עלי מנה וכו' לא בעי לאוקמא בשן ורגל משום דמנזקין מנזקין אסיק אדעתיה שפיר דליכא למיפרך שכן יפה כחו אבל מנזקין אמולה לא הוה אלא אלא דעתיה למיפרך דהא כי מוקי לה כר"ש בן מנסיא לא פריכנן מה להדיוט שכן יפה כחו לענין ריבית ואונאה[ח] מנזקין ועוד יש לומר דכולהו מזקין פטורין בהקדש דלמוכח ביבולמי בריש פרקא דאמר[ט] במה אנן קיימין אי בהכשר מזקין הא תנינא[י] שור רעהו ולא שור של הקדש[כ] ואי בנזקי גופו הא תני רבי חייא[ל] מזקין להדיוט ואין מזקין לגבוה אלא באומר הרי עלי מנה[מ] כו' משמע דלא משכח מזקין להקדש לא בשן ורגל ולא באדם המזיק[נ] ובפ"ק דבבא קמא (דף ט:) נמי תנן נכסים שאין בהן מעילה ואכולהו ד' אבות קאי ואפילו אמזקי אדם למ"ד[ס] מבעה זה אדם והא דמשמע בפרק השואל (ב"מ דף צט:) דאדם המזיק את ההקדש חייב לשלם קרן[ב] היינו מדרבנן[ג] וא"ת והא הקדש ליף[פ] מתרומה דכתיב בה (ויקרא כב) כי יאכל פרט למזיק[צ] והתם בתרומה חייב לשלם קרן דמזיק ממון כהן הוא[ת] וי"ל דאע"ג דבתרומה חייב לשלם מ"מ לא מהאי קרא[ט] מפיק אלא מקרא אחרינא דהוי כגוזל חבירו ומזיקו[ט] והשתא כולהו מזקין דפטירי בו בהקדש ילפינן מאדם[ת] דיותר לאו לחייב אדם[ג] המזיק בידים ממזיק ע"י כליית בור או שולח בעירו ומ"מ מ"כ רעהו דכתב רחמנא למה לי וי"ל דאי לאו דאשכחן בחד דוכתא דפטר רחמנא להדיוט בהקדש לגמרי לא הוה דרשינן כי יאכל פרט למזיק אלא לפטור מחומש לחוליה: **ורבי** עקיבא סבר לה כר"ש בן מנסיא. ואם תאמר בפ"ק דבבא קמא (דף ה.) דפרכינן וליתני תרי גווני שור ומשני הא תבריה ר"ע לגזזיה אכתי מיקמי ליה דלתיתי שור דאיכא בהקדש דדייניהו חלוקין אליבא וי"ל דבהקדש לא קמיירי וא"ת אכתי איכא למיפרך מה להדיוט שכן יפה כחו בנזקי אדם ובור תאמר בהקדש שהורע כחו באדם המזיק דכי יאכל פרט למזיק ובור דכתיב (שמות כא) והתם יהיה לו שהתם אלו[ד] וי"ל דאיכא למיעבד ק"ו הכי מה קרן הדיוט דקיל דתם אינו משלם אלא מ"ע גופה במועד מן העידית קרן הקדש דחמיר לא כ"ש: **ועוד מאי** ק"ו להקדש. פי' בקונטרס[עו] הואיל ומן העידית דקאמר ר"ע אניזק קאי ולאקוני אתא דיהיב ליה מזיק מזיבורית הוא דקאמר דמ"מ אינטריך ק"ו דמשלם ממיטב דניזק ולא מזיבורית דניזק ונראה דה"פ מאי קל וחומר להקדש דלענין לחיובי מזיק בהקדש לא קאמר דהא מרעהו נפקא כדדרשים ר"ש בן מנסיא אלא לענין מיטב קאמר ולא הוה ליה לר"ע לאהדורי לרבי ישמעאל עלמו היה מודה בכך אי לאו משום דפטר ליה לגמרי וה"ר אלמה מרודום מירק דה"פ מאי ק"ו להקדש דשיימינן בעידית דניזק ולא בדמזיק מי ידעינן עידית דהקדש שמא יש להקדש עידית בסוף העולם טובה שאין כמוה ועל כרחך בדמזיק שיימינן דלא שייך כלל למיסס בדניזק: **ורבי**

הכא במאי עסקינן שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק. ולרבי ישמעאל נמי אין שמין אכילת ערוגה אלא לפי מה שהיתה אם שמינה שמינה אם כחושה כחושה ולאחר שנישומה בצית דין ואמר אין לי מעות לפורעו יטול קרקע בדמי מעות נזקו ובא להגבותו מזיבורית שלו והיא טובה כעידית של ניזק והלה אומר מעידית שלך הגביני לפי דמי נזקי שכן אמרה תורה מיטב שדהו וגו': **רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן.** ומיטב שאמרה תורה שאם בא להגבותו קרקע גרוע מעידיתו של ניזק ויש לו להגבותו ערוגה במיטב[ב] של ניזק על כרחו יגבהו ממיטב אבל טובה מעידיתו של ניזק אין לנו לכוף את המזיק לפרוע ואפילו יש לו: **בדמזיק שיימינן.** ממיטב שדותיו אמרה תורה שיגבנו: **נאמרה שדה האמורה למעלה.** לענין נזק ובער בשדה אחר: **ונאמרה שדה למטה.** לענין תשלומין מיטב שדהו וגו': **ורבי עקיבא.** שדהו ישלם כתיב במשלם הכתוב מדבר דהיינו מזיק. והכי קאמר ר"ע לא בא הכתוב להקל על המזיק להפטר בזיבורית שלו אם היא כעידית של ניזק אלא לגבות לניזקין מן העידית של מזיק: **ורבי ישמעאל.** אמר לך: **אהני גזירה שוה. דשדה שדה דכתיב שיימינן: ואהני קרא.** דשדהו ישלם דמשמע דבמזיק שיימינן: **וזיבורית דידיה לא שויא כעידית דניזק.** אהני קרא לשלומי מעידית דידיה דאי לאו קרא הוה אמינא לא חייביה רחמנא טפי ממיטב דניזק ולא רמי דייניה דניזק אעידית דמזיק ולישקול מאי דמשכח גייה כאילו לא הוה ליה עידית: **וק"ו להקדש.** וקא סלקא דעתך בניזקין נמי קאי: **לא יהא אלא כעל חוב. בדבורא בעלמא דקביל עליה מי עדיף מחוב דתנן בבינונית דאם המחמיר תורה בניזקין לא ילפינן חוב מיניה: איכא למיפרך.** כלומר אפילו סבירא ליה הכי לא ילפינן הקדש מיניה דאיכא למיפרך מה לבעל חוב שהוא הדיוט דינא הוא דלישקול בעידית: **שכן יפה כחו בניזקין.** שחברו חייב בנזקו: **משלם נזק שלם.** ודרים רעהו הכי רעהו הוא דמשלם חצי נזק אבל להקדש נזק שלם ולגבי היזק הקדש דרים הכי לרעהו הוא דמחייב אבל הקדש שהזיקה פטור: **אי הכי.** דר"ע כר"ש אוקמת ליה מאי דוחקיך דאוקמת פלוגתא דרישא בשומת דניזק ומזיק דלמא לגבות מן העידית דקאמר ר"ע נמי מעידית דניזק קאמר דהיא זיבורית דמזיק כר' ישמעאל ואמינא לא פליג עליה אלא בק"ו להקדש דר' ישמעאל לא סבירא ליה דר"ש בן מנסיא: **אם כן.** דלא פליג עליה דרישא מאי לא בא הכתוב דקאמר דמשמע לא בא לכך אלא לכך: **ועוד.** אי ר"ע קולא קאמר לגבי מזיק כר' ישמעאל: **מאי קל וחומר להקדש.** דקאמר הואיל וקולא היא היכי מצי למימר וק"ו דמקילינן נמי גבי הקדש:

תניא

מסורת הש"ס

א) בב"ק נוסף: דידיה דלא מצי אמר ליה תא את גבי מזיבורית אלא גבי ממיטב, ב) ב"ק לו:, ג) [כמיטב רש"ש], ד) [ב"ק ז:], ה) [ב"ק ט.], ו) [ב"ק ה.], ז) [ב"מ נז:], ח) [ב"ק נג:], ט) [תוספתא דב"ק פ"ד ה"ג], י) [ב"ק ג:], יא) [מעילה יט.], יב) [ב"מ צט:], יג) בדפו"ר: דמזיק, יד) [ב"ק נג.], טו) [כן הוא לשון רש"י בב"ק ז.],

תורה אור השלם

1. כִּי יִבְעַר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעַר בְּשֶׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד
2. וְכִי יִגַּף שׁוֹר אִישׁ אֶת שׁוֹר רֵעֵהוּ וָמֵת וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן: שמות כא לה

גליון הש"ם

גמ' שור רעהו אמר רחמנא. ע' תוספת דשל"ס חלק י"ד סימן רמט:

מוסף תוספות

א. כגון שהיתה עדית דמזיק כזיבורית דניזק ולימא ר"ע בדמזיק שיימי', ור' ישמעאל לימא בדניזק שיימינן וצריך המזיק לשלם לו לניזק עדית כמו העדית שיש לו לניזק. שיט"ק. ב. לו עידית מעלמא. תוס' הרא"ש. ג. לר' ישמעאל יהיב ליה עידית ולר"ע יהיב לי' דיבורית. תוס' הרא"ש. ד. דלית ליה למזיק עידית כשל ניזק. תוס' הרא"ש. ה. אלא דניחא לי' לאוקומי פלוגתייהו כדקתני ברייתא דמיתי בסמוך דלר' ישמעאל משלם ממיטב דניזק ולר"ע ממיטב דמזיק. תוס' הרא"ש. ו. דמה לקרן. תוס' הרא"ש. ז. נמי לא ילפינן דלא. תוס' ס"ק ו: ד"ה שור. ח. הנזיקין שמין להם בעידית, ק"ו להקדש, אמר ר' אבא בר פפי. רנטו קרקפק. ט. פי', אם בהכשר נזיקין דהיינו נזקי ממון, וקרי להו הכשר נזיקין משום דע"י הכשרו אתיין, דהא אפי' בשמירה פחותה סגי בהו, וכדאמרי' התם (ב"ק מה:), וכיון דלא שמרן הרי הוא כאילו הכשירן הוא, ובגמ' דילן קרי להו הכי התם (שם ט:) הכשרתי את נזקו. רנטו קרפק. י. לבדק הבית. תוס' ס"ק ו: ד"ה שור. יא. אלא באומר הרי עלי מנה. תוס' ס"ק ו: ד"ה שור. יב. גבי האי מאן דגזל חבריא דתמרי מחבריה דלא ממעט מכי יאכל פרט למזיק אלא חומש, דמשמע הא קרן חייב. תוס' הרא"ש. יג. אבל מדאורייתא פטור לגמרי. תוס' הרא"ש. יד. ומאי שנא משאר ממונו. תוס' הרא"ש. טו. דכתיב 'כי יאכל'. תוס' הרא"ש. טז. אבל קרא ד'כי יאכל' בא לפטור מזיק את התרומה שפטור לגמרי, דאי הוה מחויב בקרן מיחייב נמי בחומש, וקרן דמיחייב משום דלא גרע ממזיק חולין של חברו, הלכך ילפי' שפיר הקדש מהיקישא לפטור מזיק הקדש לגמרי. תוס' הרא"ש. יז. במה הצד. מיהו קשה היאך אתי שן מיניהו שיש הנאה להיזקה ובור שתחלת עשייתו לנזק, מיהו בבור נמי איכא קרא דבור פטר בו פסולי המוקדשין וכ"ש הקדש, אבל משן קשה, וי"ל דמאדם לחודיה ידעינן כולהו. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

ט א ב טוש"ע ח"מ סי' מיט סעיף ח:
י ג ממי' פ"ח מהל' גזלה וממון הלכה ח סמג עשין סו:

מוסף רש"י

ר' ישמעאל סבר בדניזק שיימינן. דהא דכתיב בקרא שאלם לו בדמי נזקו מקרקע מיטב, אשדות דניזק קאי ומשלם ליה מזיק דמי נזקו קרקע מזיבורית שלו בשום נזקו, שהרי הוא כמיטב שדהו של ניזק (ב"ק ו:). ור"ע סבר בדמזיק שיימינן. למיטב דקרא, דיהיב ליה מעידית דידיה (שם). אף שדה האמורה למטה של ניזק. והכי קאמר קרא שאם יש למזיק קרקע הדומה לעידית דניזק ישלם לו דומנה שיעור שדה מזקו (שם). מיטב שדהו ישלם דהאיך דקא משלם. דהיינו שדה של מזיק ולא אתי נזרה שור ועקר ליה לקרא (שם). ואהני קרא. דמשלם מיטב דהאיך דקא משלם (שם). דמשלם ליה ממיטב. דידיה, והואיל וחבורית שלו לא הוי כעידית דניזק (שם). ולא שור של הקדש. דאם נגח שור של הקדש פטור, והוא הדין לכל שאר נזקין שאם מזיק את ההקדש פטור, ליתנא אחריתא לכהי נקט שור הקדש ולא מוקי לה בחלולת בהמתו שדה הקדש, משום דלא משכחת לה, דאי שדה חרס לכהנים הוי ושדה הדיוט דמי, וליכא למימר ק"ו להקדש, ושדה הקדש נמי דהוי לגוכן בדק הבית, או המקדש פודהו לאלתר או מוכרין אותו לאלתר לאחר, וכשיוצא ביובל לכהנים הוי, דכתיב (ויקרא כז) והיה השדה בצאתו ביובל וגו', לכהנים הוי ואי קודש פדייה אין מעילה בקרקעות, דכל המחובר לקרקע כקרקע דמי (ב"ק ו:). רבי תימא קסבר ר"ע בעל חוב שקיל בעידית כניזקין. אפילו הכי לא גמרינן הקדש מינה, דליכא למפרך מה לב"ח שכן יפה כחו בניזקין. שההדיוט הוא נוטל בהזיקו מן העידית, תאמר בהקדש שכן הורע כחו בניזקין. דלא שקיל מזק מדלי (שם ז.). בין תם בין מועד משלם נזק שלם. וקדרש ליה לרעהו הכי, שור של רעהו הוא דכי הוי מזיק תם לא משלם אלא אתי מזק, אבל אי מזיק שור של הקדש משלם מזיק מזק שלם ואפילו תם, וקאמר ר"ע דשקל הקדש שיעור דמי שורו מעידית קרקעות של מזיק (שם). דלמא דכ"ע בדניזק שיימינן. ולא משלם ליה מזיק אלא זיבורית, הואיל והוא כעידית דניזק דמודה ר"ע לר' ישמעאל דאמר מיטב שדהו של ניזק, ועידית דקאמר ר"ע עידית דניזק קאמר ולא אתי לאיפלוגי עליה אלא בהקדש (שם). בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמיפלגי. דשמעיה ר"ע לר' ישמעאל דלא אייתי אלא בהקדש, אבל בנזקי הקדש פטור ליה, ואתי ר"ע לפלוגי עליה (שם). א"כ מאי לא בא הכתוב. דמשמע דבקרא נופיה פליגי דלא בא הכתוב לכל, אלמא בהדיוט נמי פליגי (שם). ועוד מאי ק"ו להקדש. הואיל ומן העידית דקאמר ר"ע אניזק קאי ולאקוני אתא דיהיב ליה מזיק מזיבורית, מאי ק"ו להקדש, גרועה הוי ולר"ע יפה כחו דהקדש בנזקין, דאמר דאפילו הוי מזיק תם שלם ונפקא ליה מרעהו (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הניזקין פרק חמישי גיטין

ורבי שמעון היא דדריש טעמא דקרא. לא פליגי אלא היכא דאיכא נפקותא כגון גבי חובל (א) בגד אלמנה וגבי לא ירבה לו נשים וה"ג [א] משום הלי טעמא שיימינן בדמזיק: **ורבי תימא בי היכי דרבי מפיק בו'.** פי' בקונטרס משום מילתא אחריתי קאמר ולא טעמא לזיבורית הוא [ב] ונראה לפרש [ג] דה"ק דלא תימא על כרחך טעמא דיותר ממה שהאיש רוצה לישא ליתא [ד] דמיישינן לתיגא [ה] מדלא תקינו ליה רבנן כתובה מינה אם הקניטתו עד שגירשה [ו]:

משום חינא. פירש בקונטרס שיהיו האנשים נושאים מן בעיני הנשים וינשאו להם וקשה דבפרק הכותב (כתובות דף פד.) תנן ר' עקיבא אומר יתנו לכותב שבהם ואיכא דמפרש בגמ' לכתובת אשה משום חינא ולפירוש הקונטרס לא הוה ליה למיקריה כותב דאדרבה האיש כותב שלריך למצוא מן בעיני האשה ובפרק נערה (שם דף נב:) ובפ"ק דקדושין (דף ג:) קחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תתנו לאנשים בשלמא בנו בידו אלא בתו [ז] מאי עביד לה אלמא יותר הבעל מוצא לישא אשה ממה שהאשה מצא בעל ולעיל נמי [ח] יותר מהאנשים רוצה לישא אשה רוצה לישא ונראה כפר"ח דפירש משום חינא [ט] שיהו הכל קופצין עליה לישאה [י] והכי איתא בהדיא בירושל' דפיקרין [יא עו]:

ממאן אילימא מיתמי מאי איריא כו'. הכא לא שייך לשנויי דלעיל כתובת אשה מיקטריכא ליה והוא הדין כל מילי דהא קתני נזקין בעידית [יב] ואית ספרים דגרסי הכי אילימא מיתמי והתנן אין נפרעין כו' ופריך אנזקין ובעל חוב:

בקבלן. פי' בקונטרס שהתפיסה בנו מטלטלין בכתובתה והיא מסרתן לידו בתורת קבלנות [יג] והחזירתן לבנו וקשה דאמרינן בגט פשוט (ב"ב דף קעד.) דהיכא דנשא ונתן ביד אין לו למלוה על הלוה כלום [יד] ושמא היינו שלקח המעות מיד המלוה ונתן ללוה אף על גב דמשמע התם דבלשון תליא מילתא שמא תרוייהו בעינן [טו]:

אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד בו'. והכא מיירי בדלית ליה דאי אית ליה [טז] נזקין [יז] בעידית כיון שיש ממון ליתומין דאפילו מיירי בקטנים דלא מצי ערב לאישתעויי דינא בהדייהו מ"מ לא היה להם לגבות כי אם מן הזיבורית [יח] כיון דאית ליה נכסי ליתמי [יט] ובקונטרס פי' דהכא בדלית ליה דאי אית ליה הא קי"ל בגט פשוט (שם דף קעג.) המלוה מחיר על ידי ערב אין נפרעים מן הערב תחילה וקשה דהכא מיירי בקבלן: מלוה

[א] תניא בהדיא [1] מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל רע"א [א] מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק [ב] רבינא אמר לעולם מתני' ר"ע היא דאמר מדאורייתא בדמזיק שיימינן ור"ש היא [ג] דדריש טעמא דקרא ומה טעם קאמר מה טעם הניזקין שמין להן בעידית מפני תיקון העולם דתניא אמר [ד] ר"ש מפני מה אמרו הניזקין שמין להן בעידית מפני הגזלנים ומפני החמסנין כדי שיאמר אדם למה אני גוזל ולמה אני חומס למחר ב"ד יורדין לנכסי ונוטלין שדה נאה שלי וסומכים על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם לפיכך אמרו הניזקין שמין להן בעידית מפני מה אמרו בעל חוב בבינונית כדי שלא יראה אדם לחבירו שדה נאה ודירה נאה ויאמר אקפוץ ואלונו כדי שאגבנו בחובי לפיכך אמרו בע"ח בבינונית אלא מעתה יהא בזיבורית א"כ אתה נועל דלת בפני לווין כתובת אשה בזיבורית דברי ר' יהודה ר"מ אומר בבינונית אמר ר"ש מפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית [ה] שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה לינשא [ו] דבר אחר [ז] אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציאה אלא לרצונו מאי דבר אחר וכ"ת כי היכי דכי מפיק לה איהו תקינו לה רבנן כתובה מינה כי נפקא איהי נמי ליתקני ליה רבנן כתובה מינה ת"ש אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו אפשר דמשהי לה בגיטא: כתובת אשה בזיבורית: אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן לא אמרן אלא מיתמי אבל מיניה דידיה בבינונית מיתמי מאי איריא כתובת אשה אפילו כל מילי נמי דהא [ח] תנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית אלא לאו מיניה לעולם מיתמי וכתובת אשה איצטריכא ליה ס"ד אמינא [ט] משום חינא אקילו רבנן גבה קמ"ל אמר רבא ת"ש ר"מ אומר כתובת אשה בבינונית ממאן אילימא מיתמי לית ליה לר"מ הא דתנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית אלא לאו מיניה מכלל דרבנן סברי בזיבורית לא לעולם מיתמי ושאני כתובת אשה משום חינא אמר אביי ת"ש הניזקין שמין להן בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית ממאן אילימא מיתמי מאי איריא כתובת אשה אפילו כל הני נמי אלא לאו מיניה אמר רב אחא בר יעקב הכא במאי עסקינן כגון שנעשה ערב לנזקי בנו לבעל חוב בנו ולכתובת כלתו והאי כי דיניה והאי כי דיניה ניזקין ובעל חוב דמחיים גבו איהו נמי כי מגבי כמחיים מגבי כתובת אשה דלאחר מיתה גביא ולאחר מיתה ממאן גביא מיתמי איהו נמי כי מגבי כלאחר מיתה מגבי ותיפוק ליה דערב דכתובה לא משתעבד בקבלן הניחא למאן דאמר קבלן אף על גב דלית ליה נכסי ללוה משתעבד שפיר אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר איבעית אימא בדהוו ליה ואישתדוף ואיבעית אימא כל לגבי בריה שעבודי משעבד נפשיה [יט] איתמר ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן

[ב] תניא בהדיא [1] מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל רע"א [א] מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק [ב] רבינא אמר לעולם מתני' ר"ע היא דאמר מדאורייתא בדמזיק שיימינן ור"ש היא [ג] דדריש טעמא דקרא ומה טעם קאמר מה טעם הניזקין שמין להן בעידית מפני תיקון העולם דתניא אמר [ד] ר"ש מפני מה אמרו הניזקין שמין להן בעידית מפני הגזלנים ומפני החמסנין כדי שיאמר אדם למה אני גוזל ולמה אני חומס למחר ב"ד יורדין לנכסי ונוטלין שדה נאה שלי וסומכים על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם לפיכך אמרו הניזקין שמין להן בעידית מפני מה אמרו בעל חוב בבינונית כדי שלא יראה אדם לחבירו שדה נאה ודירה נאה ויאמר אקפוץ ואלונו כדי שאגבנו בחובי לפיכך אמרו בע"ח בבינונית אלא מעתה יהא בזיבורית א"כ אתה נועל דלת בפני לווין כתובת אשה בזיבורית דברי ר' יהודה ר"מ אומר בבינונית אמר ר"ש מפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית [ה] שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה לינשא [ו] דבר אחר [ז] אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציאה אלא לרצונו מאי דבר אחר וכ"ת כי היכי דכי מפיק לה איהו תקינו לה רבנן כתובה מינה כי נפקא איהי נמי ליתקני ליה רבנן כתובה מינה ת"ש אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו אפשר דמשהי לה בגיטא: כתובת אשה בזיבורית: אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן לא אמרן אלא מיתמי אבל מיניה דידיה בבינונית מיתמי מאי איריא כתובת אשה אפילו כל מילי נמי דהא [ח] תנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית אלא לאו מיניה לעולם מיתמי וכתובת אשה איצטריכא ליה ס"ד אמינא [ט] משום חינא אקילו רבנן גבה קמ"ל אמר רבא ת"ש ר"מ אומר כתובת אשה בבינונית ממאן אילימא מיתמי לית ליה לר"מ הא דתנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית אלא לאו מיניה מכלל דרבנן סברי בזיבורית לא לעולם מיתמי ושאני כתובת אשה משום חינא אמר אביי ת"ש הניזקין שמין להן בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית ממאן אילימא מיתמי מאי איריא כתובת אשה אפילו כל הני נמי אלא לאו מיניה אמר רב אחא בר יעקב הכא במאי עסקינן כגון שנעשה ערב לנזקי בנו לבעל חוב בנו ולכתובת כלתו והאי כי דיניה והאי כי דיניה ניזקין ובעל חוב דמחיים גבו איהו נמי כי מגבי כמחיים מגבי כתובת אשה דלאחר מיתה גביא ולאחר מיתה ממאן גביא מיתמי איהו נמי כי מגבי כלאחר מיתה מגבי ותיפוק ליה דערב דכתובה לא משתעבד בקבלן הניחא למאן דאמר קבלן אף על גב דלית ליה נכסי ללוה משתעבד שפיר אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר איבעית אימא בדהוו ליה ואישתדוף ואיבעית אימא כל לגבי בריה שעבודי משעבד נפשיה [יט] איתמר ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן

[ג] מתני' דקתני במידי דאורייתא מפני תיקון העולם רבי שמעון שהיה תלמיד של רבי עקיבא [ד] אומרה: **דדריש.** נמי בעלמא טעמא דקרא בכבא מציעא (דף קטו.) גבי לא תחבול בגד אלמנה (דברים כד) דקאמר עשירה ממשכנין אותה: **מפני תיקון העולם.** כדקתני בברייתא שיאמר אדם למה אני גוזל כו': גזלן לא יהיה דמי חמסן יהיה דמי [ה]: **יולאה גרלונה כו'.** על כרחה בעל מגרשה: **מאי דבר אחר.** היכי הוא טעמא לכתובה למשקל בזיבורית: **וכ"ת.** כלומר מילתא אחריתי קאמר ולא טעמא לזיבורית הוא: **אפסר דמשהי לה.** ולא יהיב לה גיטא וכיון דלא אשהי מדעתיה גירשה: **אלא מיתמי.** כגון כתובת אלמנה: **משום חינא.** שיהו אנשים נושאין מן בעיני הנשים וינשאו להם: **ממאן.** קאמר כל הני דמתני': **אילימא מיתמי.** נזקין היכא דמית מזיק וגבי מיתמי מי גבי מעידית הא תנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מזיבורית: **כגון שנעשה ערב כו'.** לעולם כתובה מיניה דיליה בבינונית וכולה מתני' בערב קמייתי שנעשה ערב לבנו לנזקו ולהלואתו ולכתובת אשתו לפורעה בשבילו אם לא יפרעה ולא פרעה ומתו וגבו מן הערב והכא ולאי אע"ג דלאו מיתמי גביא לא מגבינן לה אלא מזיבורית דהאי כי דיניה והאי כי דיניה: **נזקין וחוב.** דדייניהו ליפרע נמי מחיים של בן תביעתן אינה באה כלוקעים על היתומים לפיכך כשנפרעים מן הערב נפרעים ממנו כדין שהיו נפרעים מן הבן אם היה בחייהם והיו לו נכסים: **ממאן גביא.** אם היו לו לבן נכסים: **איהו נמי.** ערב: **לא משתעבד.** לפרוע דהכי פסקינן הלכתא לקמן בסמוך [ו]: **בקבלן.** שנעשה עליה קבלן שהתפיסה בנו מטלטלין לכתובתה והיא מסרתן לידו בתורת קבלנות [ז] והחזירתן לבנו: **הניחא למ"ד.** בב"ב בגט פשוט [ח]: **אית ליה נכסי ללוה.** בשעת הלואה דאיכא למימר עלייהו סמיך הערב הזה וגמר ושעבד נפשיה: **משתעבד.** ואם שטפו נהר אחרי כן נפרעין מן הערב: **מאי איכא למימר.** הא ודאי לית ליה נכסים לאותו הבן דאי הוו ליה נכסים לא היו פורעים מן הערב דתנן [ט] המלוה את חבירו ע"י ערב לא יפרע מן הערב (תחילה) ומוקמינן לא יתבע מן הערב תחילה: **בדהוו.** נכסים לבן בשעת מלוה: **ואשתדוף.** השתא: **לגבי בריה.** בשביל בנו: **דבריי הכל לא משתעבד.** אדאי דערב בעלמא הוא ועוד לאו מידי מסרה שלא הוציאה כלום משלה: קבלן

[ד] תניא בהדיא [1] מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל רע"א [א] מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק [ב] רבינא אמר לעולם מתני' ר"ע היא דאמר מדאורייתא בדמזיק שיימינן ור"ש היא [ג] דדריש טעמא דקרא ומה טעם קאמר מה טעם הניזקין שמין להן בעידית מפני תיקון העולם דתניא אמר [ד] ר"ש מפני מה אמרו הניזקין שמין להן בעידית מפני הגזלנים ומפני החמסנין כדי שיאמר אדם למה אני גוזל ולמה אני חומס למחר ב"ד יורדין לנכסי ונוטלין שדה נאה שלי וסומכים על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם לפיכך אמרו הניזקין שמין להן בעידית מפני מה אמרו בעל חוב בבינונית כדי שלא יראה אדם לחבירו שדה נאה ודירה נאה ויאמר אקפוץ ואלונו כדי שאגבנו בחובי לפיכך אמרו בע"ח בבינונית אלא מעתה יהא בזיבורית א"כ אתה נועל דלת בפני לווין כתובת אשה בזיבורית דברי ר' יהודה ר"מ אומר בבינונית אמר ר"ש מפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית [ה] שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה לינשא [ו] דבר אחר [ז] אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציאה אלא לרצונו מאי דבר אחר וכ"ת כי היכי דכי מפיק לה איהו תקינו לה רבנן כתובה מינה כי נפקא איהי נמי ליתקני ליה רבנן כתובה מינה ת"ש אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו אפשר דמשהי לה בגיטא: כתובת אשה בזיבורית: אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן לא אמרן אלא מיתמי אבל מיניה דידיה בבינונית מיתמי מאי איריא כתובת אשה אפילו כל מילי נמי דהא [ח] תנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית אלא לאו מיניה לעולם מיתמי וכתובת אשה איצטריכא ליה ס"ד אמינא [ט] משום חינא אקילו רבנן גבה קמ"ל אמר רבא ת"ש ר"מ אומר כתובת אשה בבינונית ממאן אילימא מיתמי לית ליה לר"מ הא דתנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית אלא לאו מיניה מכלל דרבנן סברי בזיבורית לא לעולם מיתמי ושאני כתובת אשה משום חינא אמר אביי ת"ש הניזקין שמין להן בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית ממאן אילימא מיתמי מאי איריא כתובת אשה אפילו כל הני נמי אלא לאו מיניה אמר רב אחא בר יעקב הכא במאי עסקינן כגון שנעשה ערב לנזקי בנו לבעל חוב בנו ולכתובת כלתו והאי כי דיניה והאי כי דיניה ניזקין ובעל חוב דמחיים גבו איהו נמי כי מגבי כמחיים מגבי כתובת אשה דלאחר מיתה גביא ולאחר מיתה ממאן גביא מיתמי איהו נמי כי מגבי כלאחר מיתה מגבי ותיפוק ליה דערב דכתובה לא משתעבד בקבלן הניחא למאן דאמר קבלן אף על גב דלית ליה נכסי ללוה משתעבד שפיר אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר איבעית אימא בדהוו ליה ואישתדוף ואיבעית אימא כל לגבי בריה שעבודי משעבד נפשיה [יט] איתמר ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן

[ה] דלרבי עקיבא בדמזיק שיימינן: **ורבי שמעון היא.** מתני' דקתני במידי דאורייתא מפני תיקון העולם רבי שמעון שהיה תלמיד של רבי עקיבא [ד] אומרה: **דדריש.** נמי בעלמא טעמא דקרא בכבא מציעא (דף קטו.) גבי לא תחבול בגד אלמנה (דברים כד) דקאמר עשירה ממשכנין אותה: **מפני תיקון העולם.** כדקתני בברייתא שיאמר אדם למה אני גוזל כו': גזלן לא יהיה דמי חמסן יהיה דמי [ה]: **יולאה גרלונה כו'.** על כרחה בעל מגרשה: **מאי דבר אחר.** היכי הוא טעמא לכתובה למשקל בזיבורית: **וכ"ת.** כלומר מילתא אחריתי קאמר ולא טעמא לזיבורית הוא: **אפסר דמשהי לה.** ולא יהיב לה גיטא וכיון דלא אשהי מדעתיה גירשה: **אלא מיתמי.** כגון כתובת אלמנה: **משום חינא.** שיהו אנשים נושאין מן בעיני הנשים וינשאו להם: **ממאן.** קאמר כל הני דמתני': **אילימא מיתמי.** נזקין היכא דמית מזיק וגבי מיתמי מי גבי מעידית הא תנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מזיבורית: **כגון שנעשה ערב כו'.** לעולם כתובה מיניה דיליה בבינונית וכולה מתני' בערב קמייתי שנעשה ערב לבנו לנזקו ולהלואתו ולכתובת אשתו לפורעה בשבילו אם לא יפרעה ולא פרעה ומתו וגבו מן הערב והכא ולאי אע"ג דלאו מיתמי גביא לא מגבינן לה אלא מזיבורית דהאי כי דיניה והאי כי דיניה: **נזקין וחוב.** דדייניהו ליפרע נמי מחיים של בן תביעתן אינה באה כלוקעים על היתומים לפיכך כשנפרעים מן הערב נפרעים ממנו כדין שהיו נפרעים מן הבן אם היה בחייהם והיו לו נכסים: **ממאן גביא.** אם היו לו לבן נכסים: **איהו נמי.** ערב: **לא משתעבד.** לפרוע דהכי פסקינן הלכתא לקמן בסמוך [ו]: **בקבלן.** שנעשה עליה קבלן שהתפיסה בנו מטלטלין לכתובתה והיא מסרתן לידו בתורת קבלנות [ז] והחזירתן לבנו: **הניחא למ"ד.** בב"ב בגט פשוט [ח]: **אית ליה נכסי ללוה.** בשעת הלואה דאיכא למימר עלייהו סמיך הערב הזה וגמר ושעבד נפשיה: **משתעבד.** ואם שטפו נהר אחרי כן נפרעין מן הערב: **מאי איכא למימר.** הא ודאי לית ליה נכסים לאותו הבן דאי הוו ליה נכסים לא היו פורעים מן הערב דתנן [ט] המלוה את חבירו ע"י ערב לא יפרע מן הערב (תחילה) ומוקמינן לא יתבע מן הערב תחילה: **בדהוו.** נכסים לבן בשעת מלוה: **ואשתדוף.** השתא: **לגבי בריה.** בשביל בנו: **דבריי הכל לא משתעבד.** אדאי דערב בעלמא הוא ועוד לאו מידי מסרה שלא הוציאה כלום משלה: קבלן

[ו] ר"ק ז. (נט:), [מתחילת הסוגיא עד כאן היא כולו בב"ק ו: ז:], [ז] [קדושין סח: וש"נ], [ח] [גר' הרי"ף והרא"ש ר"ש בן אלעזר אבל בשאלתות פ' משפטים סימן סב איתא א"ר שמעון מפני וכו' וכל"ן] וגר' רש"י ופר"ן, [ט] [יומות קיג. כתובות פו.], [י] יומות קיב:, [יא] [לעיל מח: וש"נ], [יב] לעיל לה. וש"נ, [יג] ב"ב קעד: ערכין כג.; [יבמות סב:], [יד] [ב"ק סב.], [טו] [דף נ.], [יז] בתוס' הרא"ש מביא לשון רש"י והחזירן. ועי' בזה במהר"ם מהרם שי"ף ופנ"י, [יח] [דף קעד:], [יט] ב"ב קנג., [כ] [וש"ע תוס' כתובות פד. ד"ה לכתובת], [כא] בדפו"ר והחזירן, [כב] בדפו"ר כאן הס"ד ואח"כ מתחיל דיבור אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר פ' בקונטרס וכו' ולפנינו תוקן ע"פ מהרש"ל ומהר"ם אמנם עי' בהגהות מים חיים בהגהות וחידושים,

מוסף תוספות

א. צריך למצוא נפקותא, ולא מסתבר לומר דנפק"מ בשוגג כיון דאדם מועד לעולם. ושמא. תוס' הרא"ש. ב. דכיון שהאשה יוצאה שלא ברצונה דינא הוי דליתקן לה בעידית כדי שלא יוציאנה. דכיון קרקעה. ג. שבא להחזיק טעם דזיבורית. תוס' הרא"ש. ד. [דר"יפו חכמים כח הנשים משום. תוס' הרא"ש. ה. שהרי תקנו לה כתובה. תוס' הרא"ש. ו. א"כ לתקנו רבנן דתשקול בינונית משום חינא. תוס' הרא"ש. ז. אי לא בעו לה. תוס' הרא"ש. ח. אמרינן. תוס' הרא"ש. ט. שימצאו הנשים חן בעיני האנשים. תוס' כתובות פד. ד"ה לכתובת (הכ'). י. [ד"מחמת שיפו כחן יהיה להן חן. תוס' הרא"ש (וע"ע רשב"ץ), כשיודעו שיש להן ממון. רשב"ץ. יא. בגמ' דאין נפרעין. תוס' הרא"ש. יב. דכולה מתניתין בחדא גוונא מיתוקמא או כולה מיניה או כולה מיתמי ואם איתא דכתובה ביתמי הוא הדין כולהו וא"כ נזיקין ובע"ח בעידית ובינונית. ריטב"ש. יג. אלא על הקבלן. רשב"ש. א"כ אפי' לית ל' נכסי ללוה משתעבד. תוס' הרא"ש. יד. לשון קבלנות והתפסת מטלטלי. תוס' הרא"ש. טו. רס"ל השתא אי הוו ל' בשעת הלואה השתא נמי אית לי'. ר"ן. טז. כדרך שהוא גובה מן היורשין. רשב"ש. יז. וראויים לפרוע אלא שהם קטנים. תוס' הרא"ש. אבל כשאין להם ליורשים לשלם כיון שלא נתחייבו לו נכסי היורשין כשבא לגבות מן הקבלן הר"ז נפרע מן הבינונית כדינו. רשב"ש.

מוסף רש"י

תניא בהדיא. דמן העידית דקאמר ר"ע ממזיק קלי (ב"ק ז.). **משום חינא.** שיהו מן האנשים בעיני הנשים לינשא להם (לעיל לה.) שיעלו האנשים מן בעיני הנשים ויהיו נשאות להן אלא מדאגנה להפסיד כתובתן (כתובות פד. ובערי"ז שם צז:). **ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד.** דמלוה קא עביד לאונס ולא מידי ממסר לה דהא לה יהיבי זוזי (ערכין כג:).

פסקי רי"ד

היא הגרועה שבקרקעות כמו זו בורית: **תניא א"ר** שמעון בן אלעזר מפני מה אמרה תורה הניזקין שמין להן בעידית מפני הגזלנין והחמסנין כדי שיאמר אדם למה אני גוזל וחומס ולמחר ב"ד יורדים לנכסיי ונוטלים שדה נאה שלי וסומכין על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם: **ומפני מה אמרו חכמים** ב"ח **בבינונית** כדי שלא יראה אדם דירה נאה לחבירו ויאמר אקפוץ ואלונו כדי שאגבנה בחובי: אלא מעתה יהא בזיבורית א"כ אתה נועל דלת בפני לוין: **ומפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית** דיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה להנשא: וכתובת אשה בזיבורית אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן לא שנו אלא מיתמי אבל מיניה דידיה בבינונית: אמר **רבינא** ת"ש מעיקרא דתקנתין יותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה להנשא ואי ס"ד מיתמי האי משום דיתמי הוא תיובתא: **איתמר ערב** דכתובה דברי הכל לא מישתעבד:

קבלן דבעל חוב. תרתי לחיובא איכא חדא דקבלן הוא ועוד דחסרייה ממונא: **מעיקרא דקנגפא.** משורש טעם התקנה דקתני מפני מה כתובה בזיבורית יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה: **היולא על היתומים.** שלוה אביהם: **שלחוב בו שבח.** שהתנה עם המלוה לגבות מעידית: **תדע.** דלא מהני תנאה לגבי יתומים דהא סתם בעל חוב בזיבורית ולגבי יתמי משתנה דינו: **מה דרכו של לוה להוליא.** לפרוע: **פחות שבכלים.** שמלאנו לא יפרע עידית: **דיון דדיניה מדאורייתא בעידית.** שהרי שיעבדה לו ונעשה קרקע זו ערב למלוה וערב משתעבד מה"ת[ה] דכתיב אנכי אערבנו (בראשית מג): **לגון שהיה זיבורים זו של מזיק בעידית של ניזק.** דמדאורייתא [ו]מיהא גבי: **ור' ישמעאל היא.** דאמר מדאורייתא בדניזק שיימינן ומפני תיקון העולם אמור רבנן בדמזיק שיימינן כדתנן במתני' וגבי יתמי אוקמוה אדאורייתא: **ולא אף על גב דכתיב עידית בשטרא.** ומיזמנתא דרבא: **מאי עידית.** דקתני הכא דאע"ג דכתבה בשטר הלואה אינו גובה ממנה כגון דשפלי עידית לאחר הלואה קפלה מלפניו שאינו יכול לגבות הימנה כגון שנטלוה מסיקין או נשדפה או שטפה נהר דבטל ליה לאחר שהתא בעל חוב דיניה מדאורייתא בזיבורית כדעולא [ו]דאמר עולא דבר תורה בעל חוב בזיבורית שנאמר [ז]בחוץ תעמוד והאיש וגו' מה דרכו של איש להוציא פחות שבכלים ומה טעם אמרו בע"ח בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לוין וגבי יתמי אוקמוה רבנן אדאורייתא אלא הכא כיון דדיניה מדאורייתא בעידית אפילו מיתמי נמי בעידית ולרבא והתני אברם חוזאה אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזיבורית [ח]ואפילו הן ניזקין והא ניזקין דינן מדאורייתא בעידית הכא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק בזיבורית דמזיק ורבי ישמעאל היא דאמר [ט]מדאורייתא בדניזק שיימינן ומפני תיקון העולם תקינו רבנן בדמזיק וגבי יתמי אוקמוה רבנן אדאורייתא איני והתני [י]רבי אליעזר ניותאה אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית ואפילו הן עידית מאי אפילו הן עידית לאו אע"ג דכתיב עידית בשטרא לא מאי עידית שפאי עידית כדרבא דאמר רבא החוק זיבורית גובה מן העידית שפאי עידית גובה מן הבינונית וגבי יתמי אוקמוה רבנן אדאורייתא: אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזיבורית: בעי רב אחדבוי בר אמי יתומים שאמרו קטנים או אפילו גדולים תקנתא היא דעבוד רבנן גבי יתמי לקטנים עבוד רבנן לגדולים לא עבוד רבנן או דלמא משום דלא מסיק אדעתא דמלוה דמית לוה ונפלי נכסי קמי יתמי דהוה ליה נועל דלת הלכך אפילו גדולים נמי ת"ש [י]דתני אביי קשישא יתומין שאמרו גדולים וא"צ לומר קטנים ודלמא הני מילי לענין שבועה דגדול במילי דאבוה בקטן דמי אבל לענין זיבורית לא והלכתא יתומין

מצוה הוא דעבד ולא מידי חסרה. תרתי בעינן אבל היכא דלאו מצוה עבד ולא חסרה כגון שנעשה ערב אחר הישואין או [א]עבד מצוה וחסרה משתעבד: **פחות שבכלים.** וה"ה כשבא ליתן לו קרקע נותן לו פחות שבקרקעותיו דהיינו זיבורית אבל פחות שבכלים היינו מיטב כדאמרינן בפ"ק דב"ק (דף ז:) דכל מילי מיטב הוא:

ביון דדיניה מדאורייתא בעידית. גרלה [ב] דסבר [ב] שעבודא דאורייתא דאי דרבנן אע"ג דמיניה דידיה דייניה מדאורייתא בעידית מיתמי יהא בזיבורית כיון דמדאורייתא לא גבי כלל ומר זוטרא ואביי דסברי מיתמי מזיבורית צריך לומר דקסברי שעבודא לאו דאורייתא כדפרשינן במתניתין דאי לאו הכי [ג] מאי טעמא אפקעוה רבנן [ד] אי נמי לא פלוג רבנן בימתי [ה]: **מאי עידית שפאי עידית.** פירש בקונטרס מאי עידית דקתני הכא דאע"פ שכתבה בשטר הלואה אינו גובה ממנה כגון דשפלי עידית אחר הלואה קפלה מלפניו שאינו יכול לגבות הימנה כגון שנטלוה מסיקין או נשדפה או שטפה נהר דבטל ליה תגאיה ומהשתא הוה ליה לאהי בעל חוב לאגבויי זיבורית מדאורייתא ומשום נעילת דלת אמרו בבינונית וגבי יתמי אוקמוה אדאורייתא וכדרבא דאמר היכא דשפלי עידית לאחר היזק ועדיין יש לו עידית בינונית וזיבורית אבל שזו היתה יפה מאד גובה מבינונית דאזל ליה דייניה דאמר ליה אהיך נסתחפה שדך ומזלך גרם וקשה לר"ת דמאי עידית שפלי עידית משמע שסותר הא דקא אמר מאי לאו דכתב עידית בשטר ולפי' הקונטרס הוה ליה למימר הכא במאי עסקינן בשפלי עידית ועוד [ו] עידי עידית מאן דכר שמיה ועוד דפירש הקונטרס אאם נתקלקל עידי עידית לא יגבה מן העידית הנשארת אם כן הוועלת כאן של ניזקין אבל בינונית דכי האי גוונא פריך בפ"ק דב"ק (דף ז:) ועוד דרבא משמע התם (דף ח:) דאית ליה בשל עולם הן שמין גבי לאוכן שמכר כל שדותיו לשמעון [ז] ואם כן מאי עידי עידית שייך הכא דמעידי עידית דעבמא לא גבי מייניה ומפרש רבינו תם מאי עידית שפאי עידית כמו ובכל שפייס מרעיתם (ישעיה מט) דדרך שדות הטובות שאבל הנהר אסוף השדה שעל שפת הנהר ממש עומד למרעה בהמות וגרגיע מזיבורית מפני שהנהר שוטף תמיד מה שזורעים שם ואפילו הן עידית דקתני בברייתא היינו אפילו הן שפאי עידית אותה קרקע שמגבין יתומין אף על גב דגרגיעי מזיבורית [ח] וכדרבא דאמר היזק זיבורית גובה מן העידית אבל היזק שפאי עידית שהעמיד שם בהמותיו לרעות גובה מן הבינונית אבל אם בא נזקין לבהמי קיימי [ט] אבל הוה ליה כבעל חוב אע"ג דהעמיד שבא מדעת הבעלים: יתומין

(דף ח:) **דגדול לגבי מילי דאביו לקטן הוא.** ולא ידע מי פרעיה אבוה מי לא אבל לענין זיבורית אימא לך דטעמא משום דאמסו רבנן עליהו להעמידם על דין תורה הוא וקטנים ולא גדולים: במקוס

יג א מיי' פכ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ג ד ופי"ז מהל' אישות הל' ט סמג עשין לד ומח טוש"ע ח"מ סי' קכט סעיף ח ב טוש"ע אה"ע סימן קב סעיף ו:

יד ב מיי' שם סמג עשין מח טוש"ע אה"ע שם:

טז ג טוש"ע ח"מ סימן קח סעיף יח:

טז ד מיי' פ"ח מהל' מזקי ממון הל' יא סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' קח סעיף כא וסימן מיט סעיף ג:

פסקי רי"ד

קבלן (דמלו' היה) [דבעל] חוב דברי הכל משתעבד קבלן דכתובה וערב דמלוה אתפליגו איכא למ"ד אע"ג דלית ליה נכסים ללוה משתעבד איכא למאן דאמר אי אית ליה לא משתעבד ואי לית ליה לא משתעבד והלכתא בבלהו משתעבד אע"ג דלית ליה לבר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לא משתעבד מ"ט מצוה הוא דעביד ולאו מידי אחסריה: אמר מר **זוטרא בר רב נחמן משמיה דרב נחמן שטר חוב היוצא על היתומים אע"ג שכתבים בו שבח אינו גובה אלא מן הזיבורית** והכי נמי סבר אביי ורבא פליג עליה ואמר גובה מן השבח כפי תנאו ועד כאן לא פליגי אלא כשהתנה זה התנאי על עצמו בחייו דרב נחמן סבר על עצמו הועיל תנאו אבל מיתמי לא גבי אלא בדייניהו מן הזיבורית ורבא סבר כיון דמיניה גבי עידית מדאורייתא כפי תנאו ה"ה הכי נמי (גבה) מן היתומים אבל אם כתב לו שיגבה ממנו מן העידית בחייו ובמותו הכל לפי תנאו וליכא מאן דפליג בהא שכיון ששיעבד לו העידית בפירוד בין בחייו בין במותו היאך מפקע עכשיו אחרי מותו: ובדין זה משנה הרב שיטתו. והלכתא כרבא דקי"ל כל אביי ורבא הלכה כרבא בר מינ"ל קג"ם: אין נפרעין מן היתומים וכו' בעי רבי **איבו בר אמי יתומים שאמרו קטנים או אפילו גדולים** ואסיק תלמודא והלכתא

מסורת הש"ס

א) ב"ק ח. [ב"ב קעה:], ב) [לעיל מח:], ג) בכת"י ליתא תיבת רבי, ד) כתובות לד. שבועות מב:, ה) [ב"ב קעג:], ו) צ"ל מהא. רש"ש, ז) בדפו"ר אדתני אלעזר, ח) [כתובות פז.], ט) ע' תוס' א' אות לט' ונתיבות המשפט סי' קב ביאורים סק"א,

תורה אור השלם

1. בְּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה: דברים כד יא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כיון וכו' דסבר שעבודא דאורייתא. עי' פסחים דף סא ע"א תוס' ד"ה ושנו:

מוסף רש"י

יתומים שאמרו. הכא ליפרע מהם לא יפרע אלא בשבועה, אף בגדולים אמרו (כתובות עד:). **איבא למ"ד.** איכא למימר אמוראי פלגי בהא מילתא ושמעתייהו לא אתפרקא בגמ' (רשב"ם ב"ב קעד:). **כי לית ליה נכסי לא משתעבד.** דלא גמר גלגו לשעבד נפשיה ואיהו אלא פטומי מילי שירא לאפסוד. (שם). **מצוה הוא דעבד.** המשדך מזיווגן אין דעתו לפרוע הערכות אבל מתכוין לזווגן שע"י ערכות זו מתקלין ולא מידי חסריה לאשה דהא טב למיתב טן דו ולטוותה נתכוין. (שם). **ולאו מידי חסריה.** שלא הוליאה כלום מעצה. (לעיל מפ:).

מוסף תוספות

א. אם נעשה ערב לנכסי צאן ברזל בשעת נישואין, [דהיינו]. תוס' הרא"ש. ב. רבא. תוס' הרא"ש. ג. [אלא] שיעבודא דאורייתא וכל תנאי שבממון קיים. רא"ש סימן נ, ד. זכות המלוה. רא"ש שם. ה. בין בח"ח לנדיקן. תוס' לעיל שם והשוו דיניהם בכל מקום לגבות מהן מן הזיבורית. רא"ש שם. ו. [ד]היזק זיבורית גובה מן העידית פירש רש"י עידי עידית וקרה. תוס' הרא"ש. ז. [ד]גבי יתמי אוקמוה רבנן אדאורייתא דמדאורייתא דרכן להוציא פחות שבכלים ואפי' זיבורי זיבורית ולא מייתי מרבא אלא לפרש לשון 'שפאי'. תוס' הרא"ש. ח. לרעות שם בהמות של כל אדם והבעלים נוטלין שכר ולהכי לא קתני שפאי עידית דאפי' הוליך שם בהמות שלא ברשות הבעלים לא מקרי מזיק. תוס' הרא"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות